

Η Κάτια Γέρου και ο Κυριάκος Κατζουράκης

“

Από πότε το γκροτέσκο ως τρόπος έκφρασης έγινε απαγορευτικό; Τι είναι αλήθεια το γκροτέσκο; Το γκροτέσκο παίζει με στερεότυπα, λέει μπαναλιτέ και κοροϊδεύει.

USSAK είναι ο μουσικός δρόμος της θλίψης, που όμως μπορεί να μετατραπεί σε χαρά. Είναι ο τίτλος που διάλεξαν ο Κυριάκος Κατζουράκης και η Κάτια Γέρου για την νέα τους ταινία, που μόλις βγήκε στις αίθουσες. Η ταινία είναι μια δυστοπία με αισιόδοξο τέλος, που αναδεικνύει τη δυνατότητα να υπάρξει ένας άλλος κόσμος μέσα από τη συλλογική δράση και το όραμα. Βαθιά πολιτική και ανθρώπινη, καταφέρνει μέσα από σκληρές, πολύ δυνατές εικαστικές, εικόνες να αναδειξει τα βασικά προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας, αυτής που ονομάζουμε κοινωνία της κρίσης. Τολμά να αγγίξει θέματα που δεν έχουν ακόμη απασχολήσει την τέχνη των καιρών μας όσο θ' πρεπε, όπως το θέμα του ελέγχου της τροφής από μεγάλες εταιρείες και συμφέροντα, ενώ φέρνει σαφώς στο προσκήνιο το ζήτημα της ανάγκης να αποκτήσει το κίνημα ιστορική συνείδηση και διάσταση. Η Κάτια Γέρου, ηθοποιός με εντελώς ιδιαίτερο ερμηνευτικό στίγμα και ποιότητα και άνθρωπος με υψηλή πνευματικότητα, μιλά για την ταινία και τον τρόπο που αντιμετωπίστηκε από μέρος της κριτικής.

Τη συνέντευξη πήρε
η Μαρώ Τριανταράβιλου

Η πολυαναμόνενη ταινία «USSAK», σε σκηνοθεσία Κυριάκου Κατζουράκη, στην οποία όχι μόνο πρωταγωνιστείτε αλλά συνυπογράφετε και το σενάριο, βγήκε πριν από λίγες μέρες σε μια μόνο (I) κινηματογραφική αίθουσα. Η υποδοχή από Τύπο δεν ήταν καλή. Τι ενόχλησε την κριτική, κατά τη γνώμη σας;

Και στο Δρόμο προς τη Δύση είχαμε παρόμοια εμπειρία. Όμως εκεί δεν υπήρξε ομαδική κατεδάφιση δύνας για το «USSAK». Μόνο εκκωφαντική σιωπή! Εκτός από ένα θερμό κείμενο που μας χαροποίησε, όχι βέβαια για ναρκισσιστικούς λόγους, αλλά για το περίστροφο feed back. Δηλαδή ο καλλιτέχνης έχει κάτι στο μαλό του, δεν ξέρει αν κατάφερε να το αφηγηθεί καθαρά. Κάποιος το είδε, το κατάλαβε, το αγάπησε, κάποιος που δεν μας ήξερε προσωπικά. Εννοώ όχι κάποιος φίλος που έβαλε πλάτη – που στο κάτω-κάτω δεν είναι καθόλου αθέμιτο πότε-πότε μέσα στην εμπόλεμη ζώνη της τέχνης, την οποία επανειλημένα ο Κυριάκος κι εγώ έχουμε βιώσει. Τέλος πάντων.

Η ταινία, εννοώ η προηγούμενη, ο Δρόμος, παίχτηκε σε μεγάλα φεστιβάλ, σε συλλογικότητες, σε πανεπιστήμια, στο πλαίσιο των δικών για το trafficking κτλ. Και πήρε διακρίσεις. Ο μονόλογος της Μάρως Δούκα, που συνόδευε το συνολικό project, ταξίδεψε μετά σ' όλη την

Ελλάδα. Εμείς δεν κάναμε τίποτε για την προώθησή του. Είχαμε νιώσει ηττημένοι από την εντυπωσιακή απονοία κοινού στην Αθήνα. Λειτούργησε όμως το «από στόμα σε στόμα». Μέχρι σήμερα, μετά από 16 χρόνια, ταξίδεψε ακόμη. Και εκεί υπήρξε η γκρίνια του Τύπου: «Πολύ μαυρίλα». «Πώς σας ήρθε αυτό το θέμα» κτλ. Και μιλάμε για το προσφυγικό! Άλλα το 2001 -παραμονές των Ολυμπιακών αγώνων, στην ισχυρή Ελλάδα- δεν ήταν ακόμη «in» και «trendy» -για να χρησιμοποιήσω κι εγώ μια «μοντέρνα» γλώσσα μπας και μας αφήσουν ήσυχους, εμάς τους «απλοϊκούς διδακτικούς, παρωχημένης αισθητικής και γκροτέσκους», σταχυολογώ, ξέρετε, δειγματοληπτικά κάποιες από τις φράσεις που διάβασα για την καινούρια μας ταινία. Και συγγνώμη δηλαδή για την αφελή απορία, αλλά από πότε το γκροτέσκο ως τρόπος έκφρασης έγινε απαγορευτικό; Εγώ τουλάχιστον δεν είχα ενημέρωση, ώστε να ενημερώω με τη σειρά μου και τον Κυριάκο για να το αποφύγουμε.

Τι είναι αλήθεια το γκροτέσκο; Το γκροτέσκο παίζει με στερεότυπα, λέει μπαναλιτέ και κοροϊδεύει. Π.χ. η φράση που ακούγεται στην ταινία «το χρέος είναι καύλα» σήγουρα δεν είναι φράση της φιλοσοφικής σχολής της Φραγκφούρτης... εννοείται. Είπαμε, υλικό του γκροτέσκο είναι τα στερεότυπα. Πολλές φορές έχουμε δει από μεγάλους μάστορες του σινεμά πολύ πιο extreme χρήσεις του γκροτέσκο. Έχουμε δει, π.χ., καρδι-

Η ΚΑΤΙΑ ΓΕΡΟΥ ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΙΝΙΑ «USSAK» ΤΗΣ ΟΠΟΙΑΣ ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ ΣΥΝΥΠΟΓΡΑΦΕΙ

Κι αν αγριεύουν οι συνθήκες, υπάρχει ελπίδα

Η δύσκολη και ενθαρρυντική απόσταση που χωρίζει τη δυσαρέσκεια από την αδιαφορία

νάλιους να παρελαύνουν σε πασαρέλα. Φαντάζεστε να γινόταν εδώ κάτι αντίστοιχο; Για σκεφτείτε το για λίγο, σας παρακαλώ. Πλανήτη θά 'πρεπε να αλλάξει ο δημιουργός, όχι μόνο χώρα ή επάγγελμα. Και για να τελειώσω, από πού ως πού, όταν μιλάει κάποιος για αγρότες και μεταλλαγμένους σπόρους γίνεται διδακτικός; Απ' όσο γνωρίω, η ανάγκη της τροφής δεν έχει καταργηθεί ακόμη. Μέχρι να 'ρθει η ώρα που θα μασουλάψε μόνο USB και MP3 και φλασάκια ένας δημιουργός μπορεί να αγγίζει και αντό το θέμα, όσο αντιλάψι φτάλι και αν είναι.

Σήμουρα όταν κάποιος δουλεύει με δύσκολα, «άσχημα» υλικά και με θέματα τζιζ, όπως το χρέος ή η εκποίηση της δημόσιας περιουσίας, είναι πιθανόν σε στιγμές να του ξεφεύγει η δοσολογία. Ο εντοπισμός αυτών των στιγμών θα ήταν σεβαστός και γόνιμος. Για διάλογο διψών οι καλλιτέχνες. Στην περίπτωση μας, μόνο αυτό δεν συνέβη.

Το κοινό πάς αντιδρά;

Ο μόνος αντίλογος μέχρι τώρα σ' αυτήν την «εθνική συμφιλίωση» της κριτικής γύρω από το «USSAK», πλην κάποιων ελάχιστων εξαιρέσεων -εντυχώς υπῆρξαν και κάποιες φωνές που μπήκαν στον κόπο να αφούγκραστούν τη δουλειά μας και την τίμωσαν με την προσοχή τους-, είναι τα βουρκωμένα μάτια των θεατών στις δύο προβολές, της Θεσσαλονίκης και στην πρεμέρα της Αλεξανδρείας. Άλλα αυτό δεν καταγράφεται, δεν αποδεικνύεται. Άρα δεν μπορεί να είναι αντεπιχείρημα σ' ένα δημόσιο διάλογο. Το προϊόν της εργασίας μας είναι επομένως απολύτως ευάλωτο και ήδη τραυματισμένο. Τι να κάνουμε; C'est la vie. Εν ολίγοις, η τέχνη, όταν δεν είναι κοσμική μάζωξη, αρκετά συχνά, όχι πάντα ευτυχώς, γίνεται πεδίο μάχης: σύγκρουση αισθητικών επιλογών, άρα και σύγκρουση ιδεολογίας. Το ξέρω, ναι, αλλά όταν σου συμβαίνει, δεν είναι και το καλύτερο.

Ποιες ακριβώς ήταν οι ενοτάσεις της κριτικής για την ταινία σας;

Ενοτάσεις... πολύ ευγενικά το είπατε... Ναι, φυσικά. Ακούσαμε ότι η ταινία έχει «βαριά σκηνογραφία». Φαντάζομαι ότι ο άνθρωπος που το γράφει, εννοεί τους εγκαταλειμμένους βιομηχανικούς χώρους, γιατί όλα τ' άλλα ένα βουνό και κάτι δωμάτια είναι. Μα δεν τους στηρίζουμε εμείς. Υπάρχουν. Δεν τους ερμηνώσαμε εμείς. Η κρίση τους ερήμωσε. Δεν έπρεπε να τους φιλιάρουμε; Γιατί; Θα πάθει ζημιά ο τουρισμός;

Είναν ακόμη ότι στο «USSAK» «το σέξ δεν είναι ποτέ χαρά». Μα τόσο άπλετο, χαρούμενο σεξ υπάρχει παντού. Πάνω

του πέφτεις διαρκώς! Μέσα στην κατακριτικά απέλεια μας θεωρήσαμε ότι είναι ηδη τόσο δικαιωμένο και καταγεγραμμένο που δεν χρειάζεται έξτρα αρωγή από εμάς. Επάντιμον ασχοληθήκαμε με το άλλο σεξ, το λυπημένο και το βίαιο. Υπάρχει και αυτό, ξέρετε. Επίσης ότι «πάρχουν άστεγοι που απαγγέλλουν Καρούζο». Ο άνθρωπος που το έγραψε αυτό δηλαδή σκέφτεται κάτι σαν: «Άστεγος είσαι, σούρουσ μέσα στο χαρτόκουντο σου και σώπα. Πού το βρήκες το βιβλίο, το laptop για να σερφάρεις και να βρίσκεταις ποιμένα; Προφανώς άστεγος γεννιθήκες και μη μας ζαλίζεις. Ωχου!».

Διάβασα επίσης ότι παρουσιάστανε μια κοινωνία που έχει χάσει εκτός από χρήματα και κάθε... θητική». Στην αρχή θεωρήσατε ότι οι τελείες είναι τυπογραφικό λάθος. Μετά είπα μέσα μου, μπα, ειρωνεία είναι. «Οποιος δηλαδή έχει τα χρήματά του, χάνει και την θητική του; Δεν θα υμίσωσα εδώ πως έχουν γραφτεί τούμοι πάνω στο θέμα από τον Μπρεχτ και τόσους άλλους, ως οικέτινον αριθμός. Θα μπορούσες επίσης να εννοείς κάτι σαν: πού τον υμιμήκατε τη λέξη; Απ' την πλειστούμενο περίοδο έχει να χρησιμοποιηθεί. Ή ποιος ξέρει τι άλλο, πού να πάει το φωτό μου το μιαλό. Πάλι καλά, λέω, που δεν μπήκαν τα αποσιτιπτικά πριν από τη λέξη «χρήματα». Όμως εκεί θα ήταν τουλάχιστον ευκολότερη η ερμηνεία τους: αφού τώρα έχουμε κάρτες!

Στην ταινία, είπαν, «έιναι όλα βαριά, από το περπάτημα μέχρι τις ανάσες». Φαντάζεται κανείς μετά από αυτό τους έρμους τους θητοποιούς να εισπνέουν και να εκπνέουν, να λαχανιάζουν και να αγορασχύνουν, εν είδει επιθανάτιου ρόγχουν, και να κάνουν διασκελισμούς ως Κίνγκ Κονγκ που ισοπεδώνει τη Νέα Υόρκη, συνοδεία υπόκρουσης από ντραμ. Και για να τελειώνω, για τη δουλειά μου ως

“

Η τέχνη, όταν δεν είναι κοσμική μάζωξη, αρκετά συχνά, όχι πάντα ευτυχώς, γίνεται πεδίο μάχης: σύγκρουση αισθητικών επιλογών, άρα και σύγκρουση ιδεολογίας. Το ξέρω, ναι, αλλά όταν σου συμβαίνει, δεν είναι και το καλύτερο.

Αυτό το «από στόμα σε στόμα» που έλεγα πριν. Την επόμενη σεζόν αποφάσισα να μη δουλέψω στο δέατρο, ώστε να μπορώ να συνοδεύω την ταινία μαζί με τον Κυριάκο και να συζητάμε κατόπιν με το κοινό. Είχαμε σκεφτεί ένα ντοκιμαντέρ με θέμα την περιφέρεια στα χρόνια της κρίσης. Ισως κάνουμε την αρχή συνδυάζοντάς το με το ταξίδι του «USSAK». Θα είναι δύσκολο και κοπαστικό και δεν θα έχει χρηματική απολαβή –όπως δεν είχε και η ταινία για μας. Όμως αυτό αποφασίσαμε. Και ξέρετε γιατί; Για λόγους ιδιοτελείς: ψυχανεμίζόμαστε ότι εκεί θα πάρουμε χαρά κι ετοί θα πληρωθούμε.

Ποια είναι η κυρίαρχη πολιτική ιδέα που βγαίνει μέσα από την ταινία σας;

Η ταινία είναι βαθιά υπαρχιακή, κατά τη γνώμη μου, πριν από πολιτική, καταγελτική κ.τ.λ. Λέει ότι όσο κι αν αγιρέψουν οι συνθήκες, πάντα θα υπάρχει ελπίδα. Πάντα κάποιοι θα κινητοποιούν τον παλιό καλό τους εαυτό και θα μηνημονεύουν τη χώρα τους «τη γεράτη καρπούς και ιστορία», έστω κι αν χρειάστηκε να την εγκαταλείψουν για να επιβιώσουν. Πάντα κάποιοι θα διεκδικούν μια πιο φιλόξενη ζωή για όλους. Εν ολίγοις, ως καλλιτέχνες και πολίτες προβάλλουμε στο μέλλον τους φόβους και τις ελπίδες μας. Αυτό μόνον. Το λέει ομόρφα ο Ρόντγκερ Μπρέγκμαν: «Με ενθαρρύνει η δυσαρέσκεια μας, γιατί η δυσαρέσκεια απέχει έναν ολόκληρο κόσμο από την αδιαφορία».

Ναι, υπάρχει ηδη ενδιαφέρον. Δεκάδες τηλεφωνήματα για το ταξίδι της ταινίας.